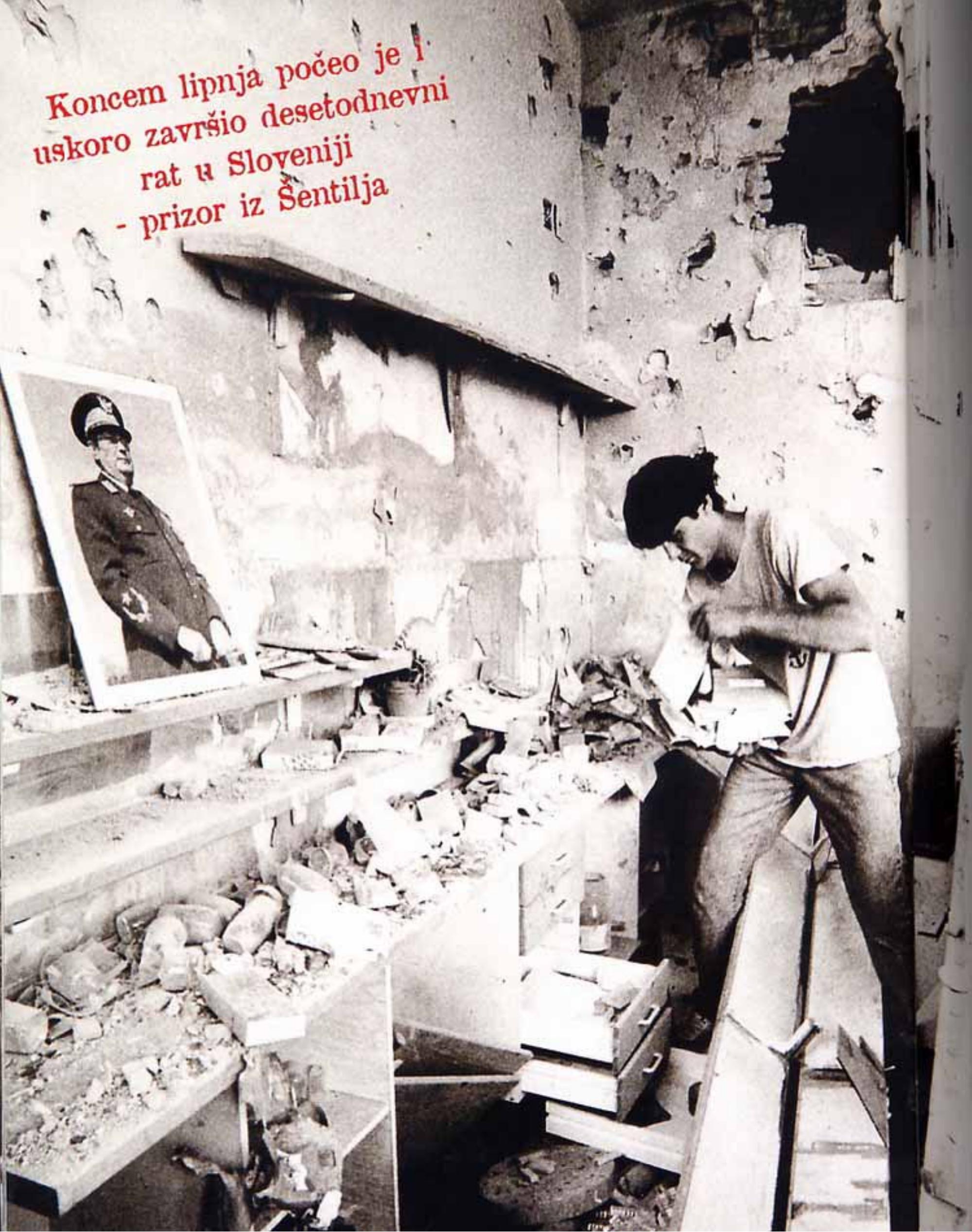

Dragan Ogurlić

Rijeka u Domovinskom ratu

Koncem lipnja počeo je i
uskoro završio desetodnevni
rat u Sloveniji
- prizor iz Šentilja

Povratak vojske iz Slovenije u Rijeku trebao je biti spriječen na pravcu Matulji - Klana, betonskim blokovima, no od toga se odustalo - betonski blokovi na Petrolejskoj cesti srpnja-kolovoza 1991.

Domovinski rat u Rijeci, kao naslov jedne knjige ali i kao svojevrsnu tezu, valja prihvati kroz prizmu svih posebnosti riječke situacije. U samoj Rijeci, nasreću, nije bilo rata u obliku u kojem su ga osjetili veći hrvatski gradovi. Rijeka je vojevala na drugi način; pregovorima održavala mir kod kuće a vodila bitke stotinu kilometara dalje, u Lici.

Specifična riječka i, teritorijalno uzevši, županijska predratna situacija dala je ovoj priči poseban pečat. U glavnim ulogama napete drame koja se tijekom 1991. odigravala u Rijeci i cijeloj tadašnjoj Zajednici općina su prijeteća JNA, oprezni političari koji žele mir, narastajuće hrvatske snage u ilegali skrivene u MUP-u, i narod, dugo nesvjestan prave opasnosti i rata koji će uslijediti.

Jer, već krajem siječnja 1991. vojni vrh tadašnje JNA prijeti Hrvatskoj, naredbom o prikupljanju nezakonitog oružja koje se navodno dijeli aktivnom i rezervnom sastavu policije. Prvi riječki glas otpora bio je prosvjed na Korzu 27. siječnja protiv prijetnji vojnom agresijom. Bilo je to vrijeme kada ministar obrane još nesamostalne RH Martin Špegelj najavljuje stvaranje hrvatskih oružanih snaga, te montiranog procesa koji će protiv njega i njegovih suradnika provesti JNA i njezin Vojni sud u Zagrebu.

| Pod okriljem MUP-a

U Rijeci, pod okriljem MUP-a, počinju pripreme za formiranje policijskih četa i vodova u strogoj tajnosti. Iako je u djelatnom sastavu riječkog

U svibnju 1991. čak tisuću šesto mladića iz ZO Rijeka pojavljuje se pred vojnom regrutnom komisijom. U koju će oni vojsku?

direktori poduzeća koja su bila uključena u plan zaprečavanja - kaže Vukelić. - Inžinjeri su napravili kompletan elaborat o zaprečavanju ježevima i betonskim blokovima, miniranjima i urušavanjima. Pripreme su izvršene, ali nikad realizirane, jer je naredba povučena. Povratak vojske trebao je biti spriječen na pravcu Matulji - Klana, uz istodobno blokiranje vojarni na Trsatu i Katarini. Sredinom kolovoza general Čad se sa svojim korpusom vratio u Rijeku bez problema.

| Pripreme za obranu

Usپoredo s napadom JNA na Sloveniju, 30. lipnja 1991. dogodio se jedan od ključnih sastanaka u riječkom MUP-u, kojem su uz sedam-osam najbližih suradnika načelnika Kukuljana, prisustvovali i gospoda Slavko Linić, Mladen Vukelić, Dušan Širola, Sergio Rabar, te predstavnici SDP-a (Šepčić) i HDZ-a (Kurobasa), dakle na neki način najodgovorniji ljudi u gradu. To je bio jedan od prvih ozbiljnijih sastanaka o stanju obrane i obrambenim pripremama u Rijeci. Načelnik Kukuljan je uz ostalo tada rekao da se ne provocira JNA, i da joj se ne daje povoda da intervenira. Rekao je da se za

kontrolu šuma angažiraju lovačka društva, da nedostaju planovi osiguranja prepreka na ulicama, da treba poboljšati kontrolu aerodroma i osmatranje grada, provjeriti stanje skloništa, stanje zaliha, te da treba izraditi procjenu i ratni plan, te provedbene planove.

- Znači, prije svih formalnih kriznih štabova, taj sastanak nam pokazuje da su se odgovorni ljudi u Rijeci odlučili da treba nešto poduzeti u smislu obrambenih priprema. Najbitnije je bilo, u tom vremenu, da se inicijativa ne prepusti nekim samovoljnim potezima, jer bi nastala lančana reakcija i kaos - kaže Širola. - Premda su bile jake emocije, uz mnogo nepovjerenja. Bilo je i različitih prijedloga, svak je vukao na svoju stranu, pored ostalog, da u sastav tog zapovjedništva uđu i neki ljudi iz gospodarstva,

Podaci tajni i za odbornike

Uljeto 1991. šira javnost u Rijeci nije znala što je s obranom Rijeke. Nedostatak informacija gotovo je izazvao svadu na relaciji. Izvršno vijeće - MUP. Znajući da su vojni obavještajci i njihovi pomagači infiltrirani u raznim porama sistema, činilo se sve da planove i podatke o obrani znade što manje ljudi. U vrijeme agresije na Sloveniju, Željko Lužavec se kao tadašnji predsjednik Općine požalio načelniku MUP-a Josipu Kukuljanu da odbornici traže od njega odgovor na pitanje što je s obranom Rijeke. Lužavcu su potom pokazane karte obrane Rijeke, obrazloženo mu je sve u detalje, a on je, vidjevši to, rekao: "Ja nisam stručnjak za vojsku, ali ovo mi sve izgleda logički, normalno i sada mogu reci odbornicima da se nešto napravilo."

Četrdeset je vatrogasaca noću s 13. na 14. listopada pretovarilo oružje i streljivo sa Zahuma u vatrogasnna vozila (u praznim rezervoarima za vodu!). Velik je dio toga oružja i streljiva bio neko vrijeme skriven u tornju vatrogasnog doma

no smatrali smo da civilnim strukturama nije mjesto u zapovjedništвима, nego da u tom zapovjedniшtvu postoji određena subordinacija, i neke specijalnosti. Nije baš išlo kao po špagu.

Istog tog datuma došla je direktiva da se treba formirati prvi Operativni štab, sastavljen od sljedećih: načelnik MUP-a (Kukuljan), sekretar

Sekretarijata za NO (Vukelić), komandant Štaba TO-a (Zdenko Jurčić) i načelnik Zbora narodne garde (Sergio Rabar). Taj Operativni štab nikad u pravom smislu nije zaživio, održano je svega nekoliko sastanaka, ali je bitan kao povijesna činjenica.

Prvi sastanak tog Operativnog štaba bio je 4. srpnja. Kukuljan je tada govorio o vojnom i o sigurnosnom aspektu. Navedeno je osam punktova za blokadu u miru. Objasnio nam je kako će se pokušati destabilizirati Rijeka. Bilo je govora o problemu naoružanja, i rekao je kako će se toranj na Učki osigurati specijalcima.

Već 10. srpnja održana je zatvorena sjednica Izvršnog vijeća, posvećena obrambenim

Dana 7. studenoga 1991. oglašena je prva zračna uzbuna u Rijeci. To je bilo novo iskustvo za građane Rijeke, koji su se sklonili u mnoga od postojećih šezdeset osam riječkih skloništa

Krizni štab Općine Rijeka

Krizni štab Općine Rijeka formalno je svoj rad počeo konstituirajućom sjednicom 7. rujna, a uz predsjednika Linića članovi Kriznog štaba bili su: sekretar Sekretarijata za narodnu obranu Mladen Vukelić, sekretar Sekretarijata za privredu i poduzetništvo Josip Stanković, načelnik Policijske uprave Rijeka Josip Kukuljan (od prosinca 1991. Zlatko Lenac), načelnik Štaba saniteta Općine Rijeka dr. Maksim Valenčić. Pridruženi članovi Kriznog štaba bili su još i Franjo Butorac, Linićev šef kabineta i potpredsjednik Izvršnog vijeća, Šime Radulić, zapovjednik Štaba TO-a, Antun Rački, zapovjednik Operativne zone Rijeka, Sergio Rabat, zapovjednik 111. brigade ZNG-a, te Lovro Jedud iz Štaba Narodne zaštite. Predsjednik Skupštine Općine Rijeka Željko Lužavec sudjelovao je u radu Kriznog štaba sa svim pravima i dužnostima člana, a pravne i administrativne poslove za

Preuzeta imovina od JNA

Krizni štab Općine Rijeka formirao je komisije za preuzimanje nepokretnе imovine JNA i SSNO u Rijeci i okolini, te su u jesen 1991. preuzeti: Garnizon "Mate Blažina" Klana, Garnizon Rijeka i to vojarna "Nikola Car Crni", vojarna na Trsatu, grupa objekata Pulac, grupa objekata Grobnik, stacionirano automatsko strelište Grobnik, grupa objekata Draga, zgrade 13. korpusa Rijeka, Komanda garnizona u Rijeci, Dom JNA, Garnisonska ambulanta u Rijeci, vojni stanovi i garaže, vojni objekt u sklopu Titovog brodogradilišta u Kraljevici, te poslovni prostori vojne delegacije.

Komisija za preuzimanje vojnog naoružanja tijekom studenoga i prosinca 1991. je popisala oružje i streljivo u vojarnama Draga, Klana, Lisac, Katarina i Trsat.

Specifična riječka predratna situacija daje svoj priči poseban pečat. U glavnim ulogama napete drame koja se tijekom 1991. odigravala u Rijeci i cijeloj Zajednici općina su prijeteća JNA, oprezni političari koji žele mir, narastajuće hrvatske snage u ilegali skrivene u MUP-u, i narod, dugo nesvjestan prave opasnosti i rata koji će uslijediti.

Ujesen 1991. bukti rat u Hrvatskoj, a tisuće branitelja iz cijele regije organizirano odlaze u Liku. Neprijatelj je zaustavljen uz velike žrtve, a erta bojišta stabilizirana. Četiri godine kasnije bit će i potpuno poražen.

Ovo je priča o tom herojskom vremenu.